

REPUBLIKA E KOSOVËS
REPUBLIKA KOSOVA - REPUBLIC OF KOSOVA
KOMISIONI I PAVARUR I MEDIAVE
NEZAVISNA KOMISIJA ZA MEDIJE
INDEPENDENT MEDIA COMMISSION

IZVEŠTAJ O PRAĆENJU

Zaštita Dece i Maloletnika u Medijskim Audiovizuelnim Uslugama

Departman za Praćenje i Analizu

Jul, 2022.

Sadržaj

Uvod.....	5
I. Zakonska osnova.....	Error! Bookmark not defined.
Zakon Br. 04/l-44 o Nezavisnoj komisiji za medije.....	Error! Bookmark not defined.
Uredba o zaštiti dece i maloletnika u audio-vizuelnim medijskim uslugama	Error! Bookmark not defined.
Kodeks etike za pružaoce medijskih usluga u Republici Kosovo	Error! Bookmark not defined.
Rregullorja për Komunikime Komeriale Audiovizuale.....	Error! Bookmark not defined.
II. METODOLOGIJA.....	Error! Bookmark not defined.
III. Pronađene povrede	Error! Bookmark not defined.
Praćenje PAMU-a sa opštim sadržajem tokom aprila 2022 ...	Error! Bookmark not defined.
Praćenje PAMU-a sa tematskim karakterom tokom maja 2022.....	Error! Bookmark not defined.
Praćenje PAMU-a opšteg karaktera tokom juna-jula 2022	Error! Bookmark not defined.
Praćenje PAMU-a sa tematskim karakterom tokom jula 2022. godine	Error! Bookmark not defined.
IV. Nalazi iz praćenja.....	Error! Bookmark not defined.
V. Zaključci i preporuke	Error! Bookmark not defined.

Definicije

NKM – Nezavisna Komisija za Medije.

DPA – Departman za Praćenje i Analizu NKM-a.

PAMU – Pružalac Audiovizuelnih Medijskih Usluga podrazumeva fizičko ili pravno lice koje ima uređivačku odgovornost za odabir audiovizuelnog sadržaja medijske usluge i određivanje načina njegovog organizovanja.

OD – Operater Distribucije podrazumeva pravno lice koje distribuira audiovizuelne medijske usluge korisnicima putem kablovske mreže, IPTV-a i bilo kog drugog oblika distribucije van radio-difuznog frekventnog opsega.

Pojam "dete" podrazumeva osobe koje pripadaju do 14 godina starosti.

Pojam "maloletnik" podrazumeva osobe koje pripadaju od 14 do 18 godina starosti.

Pojam „vreme ograničenja“ je vreme u radio/televizijskoj šemi koje odvaja dozvoljeni period za prikazivanje radio/televizijskog programa, koji ima sadržaj za odrasle, od perioda kada to nije dozvoljeno. „Vreme ograničenja“ počinje u 24:00 i završava se u 05:00. U pretplatničkim uslugama koje nisu zaštićene kodom, vremensko ograničenje je takođe od 24:00 do 05:00.

Pojam "nepotrebno nasilje" - podrazumeva namernu upotrebu fizičke, mehaničke ili bilo koje druge sile za nanošenje štete, povrede ili maltretiranja.

Pojam "strah" - podrazumeva emociju, često snažnu, koju pokreće iščekivanje opasnosti, lošu i bol, bez obzira da li je pretnja stvarna ili zamišljena.

Pojam "erotski sadržaj" - odnosi se na programske materijale, koji su usredsređene na seksualnu želju i koji predstavljaju određene erogene oblasti ljudskog tela i konačnu nameru za seksualni čin, ali ne predstavljaju jasno osobe tokom seksualnih odnosa.

Pojam „programi sa štetnim sadržajem“ – odnosi se na programe koji negativno utiču na fizički, mentalni i moralni razvoj dece, koji, između ostalog, obuhvataju sadržaje sa fizičkim, verbalnim, gesturalnim, emocionalnim, seksualnim nasiljem ili dobijene specijalnim efektima, sadržaje sa seksualnim scenama uključujući scene sa seksualnim predstavama kao što su egzibicionizam, nudizam, seksualno nasilje i rodna diskriminacija i sadržaj i program sa sadržajem kockanja, proricanje sudbine, čitanje karata, psihičkih usluga i slično koji nisu naučno dokazani.

Kategorizacija programa – na osnovu Uredbe o zaštiti dece i maloletnika u audio-vizuelnim medijskim uslugama definisane su četiri (4) programske kategorije na osnovu sadržaja:

- **Prva kategorija** obuhvata programe koji nemaju štetan sadržaj.

- **Druga kategorija** obuhvata programe koji se ne preporučuju za decu ispod deset (10) godine i za koje je neophodno prisustvo roditelja ili staratelja. Ova kategorija se odnosi na programe koji sadrže bilo kakve scene nasilja ili straha. Slučajevi u kojima prikaz ili opis nasilja i njegovih posledica mogu biti prisutni u sadržaju programa ako je to opravdano njegovim obrazovnim ciljem. Prenos ovih programa mora biti upozoren i praćen odgovarajućim znakom.
- **Treća kategorija** obuhvata programe koji sadrže scene nasilja i straha, kao i erotske sadržaje, koji se relativno često ponavljaju. Sadržaji sa seksualnim scenama mogu se pojaviti u ovu kategoriju, osim ako se pojavljuju u svrhu edukacije o seksualnosti i zdravlju ljudi. Ovaj štetni programski sadržaji se ne preporučuje deci ispod četrnaest (14) godina starosti. Za programe treće kategorije neophodno je prisustvo roditelja ili staratelja. Prenos ovih programa mora biti upozoren i praćen odgovarajućim znakom.
- **Četvrta kategorija** obuhvata programe koji sadrže scene kontinuiranog sadržaja nepotrebnog nasilja, straha, seksualnih scena, pornografskih sadržaja, programe sa sadržajem kockanja, predviđanja budućnosti, čitanja pisama(karata), psihičkih usluga i slično koji nisu naučno dokazani. Ova kategorija obuhvata i sadržaje sa scenama upotrebe opojnih materija, upotrebe opasnih materija, upotrebe oružja, duvanskih proizvoda, alkoholnih proizvoda, sadržaji u kojima se predstavlja opasno ponašanje, sadržaji u kojima se koristi neprimeren jezik, pod uslovom da sadržaj programa u celini, ne predstavlja kao pozitivno ponašanje. Ovi programi se ne preporučuju osobama ispod (mlađim od) osamnaest (18) godina. Prenos programa ove kategorije mora biti upozoren i praćen odgovarajućim znakom. Dok se programi sa pornografskim sadržajem mogu prenositi samo u šifrovanom obliku.

Komercijalna komunikacija namenjena maloletnicima – komunikacija koja preporučuje proizvod ili uslugu koji su po svojoj prirodi, formi, kvalitetu ili drugim razlozima namenjeni isključivo ili uglavnom za upotrebu maloletnicima, bez obzira da li mogu da ga koriste sami ili uz pomoć drugi.

Uvod

Svrha praćenja programskog sadržaja PAMU-a bila je procena njihove usklađenosti sa podzakonskim aktima NKM-a u vezi sa zaštitom dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim servisima.

Drugim rečima, svrha ovog izveštaja je da opiše prekršaje uočene praćenjem PAMU-e, tako da se kroz ovaj opis i preporuke ovog izveštaja, PAMU preduzime mere za zaštitu dece i maloletnika od štetnih programskih sadržaja i izbegavanje njihovog izlaganja takvim programskim sadržajima.

Na osnovu Zakona br. 04/L-44, NKM licencira javne i privatne emitere, definiše i sprovodi politiku emitovanja i reguliše prava, obaveze i odgovornosti fizičkih i pravnih lica koja pružaju audio i audiovizuelne medijske usluge, uključujući i aspekte koji se odnose na zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim uslugama.

S tim u vezi, sprovedeno je praćenje PAMU-ova sa zemaljskim prenosom i PAMU-ova opšteg i tematskog karaktera koji deluju preko OD-i kako bi se procenila njihova usklađenost sa podzakonskim aktima NKM-a koji se odnose na zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim uslugama.

Nezavisna komisija za medije kontinuirano je ukazivala posebnu pažnju na sprovođenje podzakonskih akata NKM-a od strane PAMU-a, u cilju zaštite ove osetljive kategorije društva od sadržaja koji mogu negativno uticati na njihov fizički, psihički i moralni razvoj.

Dakle, pored procene primenljivosti podzakonskih akata NKM-a, kroz projekte godišnjeg praćenja, namerava se stvoriti jasan pregled odnosa dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim sadržajima, odnosno njihove zaštite od štetnih i neprikladnih sadržaja.

I. Zakonska osnova

Pitanja koja se odnose na zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim uslugama predviđena su na osnovu Zakona br. 04/L-44 o NKM-u¹ i ostalim podzakonskim aktima NKM-a, uključujući i:

- Uredbu NKM-a 2013/01 o zaštiti dece i maloletnika u audio-vizuelnim medijskim uslugama²;
- Etički kodeks KNKM-2016/03 za Pružaoce Medijskih Usluga u Republici Kosovo³; i
- Uredbu NKM-a 2017/07 o Komercijalnim Audiovizuelnim Komunikacijama⁴.

Zakon br. 04/L-44 o Nezavisnoj Komisiji za Medije

Zakonske odredbe koje se odnose na zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim uslugama u Zakonu o NKM-u definisane su u pojedinim članovima ovog zakona koji se odnose na:

- Sadržaj audiovizuelnih komercijalnih komunikacija, reklamiranih proizvoda (prema članu 27);
- Sponzorstvo programa za decu (prema članu 31);
- Postavljanje proizvoda (prema članu 32); i
- Odgovarajuće mere za obezbeđivanje opšte zaštite dece i maloletnika od štetnih sadržaja (prema članu 33).

Uredba o Zaštiti Dece i Maloletnika u Audio-vizuelnim Medijskim Uslugama

Ova Uredba u celini posvećena je zaštiti dece i maloletnika od sadržaja programa koji negativno utiču na njihov fizički, mentalni i moralni razvoj, uključujući zaštitu identiteta i poštovanje dostojanstva dece i maloletnika u audio i audiovizuelnim medijskim uslugama.

Na osnovu ove Uredbe utvrđuje se i način kategorizacije, signalizacije i vreme emitovanja takvih programa.

Etički Kodeks za Pružaoce Medijskih Usluga u Republici Kosovo

Zakonske odredbe koje se odnose na zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim uslugama u Etičkom kodeksu obuhvataju pitanja koja se odnose na:

- Jezik koji se koristi u programskim sadržajima (prema članu 4); i

1 <https://kpm-ks.org/assets/cms/uploads/files/Legjislacioni/1335165851.7107.pdf>

2 <https://kpm-ks.org/assets/cms/uploads/files/Legjislacioni/1370439037.589.pdf>

3 <https://kpm-ks.org/assets/cms/uploads/files/Legjislacioni/1476189555.8908.pdf>

4 <https://kpm-ks.org/assets/cms/uploads/files/Legjislacioni/1514284325.0124.pdf>

- Prisustvo dece u programskim sadržajima uopšte, uključujući pitanja privatnosti, intervjue sa decom itd. (prema članu 9).

Uredba o Komercijalnim Audiovizuelnim Komunikacijama

Zakonske odredbe koje se odnose na zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim uslugama u Uredbi o KAVK-u uglavnom se odnose na:

- Sadržaj audiovizuelnih komercijalnih komunikacija, reklamiranih proizvoda i usluga, kao i njihov uticaj na decu i maloletnike (prema članu 9 i članu 16);
- Raspored emitovanja KAVK-a i telešoping za određene proizvode (prema članu 10);
- Načini oglašavanja (prema članu 12) i oblici oglašavanja kao što su sponzorisanje dečjih programa (prema članu 14) i postavljanje produkata (prema članu 15); i
- Obaveze u vezi sa pružaocima radio medijskih usluga (prema članu 24 i 25).

II. Metodologija

U cilju procene usaglašenosti PAMU-ova sa podzakonskim aktima NKM-a koji se odnose na zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim uslugama, vršeno je prikupljanje podataka, odnosno snimanje emitovanog programskog sadržaja, kroz sistem praćenja, koji omogućio je čuvanje programskih sadržaja subjekata ovog praćenja.

Kroz ovaj sistem analiziran je i procenjen programski sadržaj emitovan u periodu praćenja.

Osnovni referentni materijali na raspolaganju bili su zakonodavstvo Nezavisne komisije za medije, odnosno uredbu: Uredba NKM-a 2013/01 o zaštiti dece i maloletnika u audio-vizuelnim medijskim uslugama, KNKM-a-2016/03 Etički kodeks za pružaoce medijskih usluga u Republike Kosovo i Uredba NKM-a 2017/07 o komercijalnim audio-vizuelnim komunikacijama. Ovi propisi su izabrani jer sadrže zakonske odredbe u sebi koje se odnose na zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim uslugama.

Procena i analiziranje usmereni su na identifikovanju programa sa štetnim sadržajem, koji se prema podzakonskim aktima, između ostalog, odnose na programe koji negativno utiču na fizički, mentalni i moralni razvoj dece, a koji obuhvataju sadržaje sa fizičkim, verbalnim, gesturalnim, emocionalnim, seksualnim nasiljem ili stvoreni specijalnim efektima, sadržaj sa seksualnim scenama uključujući scene sa seksualnim predstavama kao što su egzibicionizam, nudizam, seksualno nasilje i rodna diskriminacija i sadržaj i program sa sadržajem kockanja, proricanje sudbine, čitanja karata, psihičkih usluga i slično koji nisu naučno dokazani.

Procena je izvršena i u pogledu vremena emitovanja ovakvih programskih sadržaja, upozorenja i upotrebe relevantnih znakova utvrđenih Uredbom o zaštiti dece i maloletnika u audio-vizuelnim medijskim uslugama.

Takođe, vršena je procena i analiziranje iu slučajevima kada su deca ili maloletna lica bila uključena ili prisutna u određenim programskim sadržajima.

Praćenje je uključivalo period od tri (3) dana izabran nasumično, tokom meseca:

1) aprila, gde je obuhvaćeno dvadeset i jedan (21) PAMU-a sa opštim sadržajem:

- Šesnaest (16) PAMU-ova sa zemaljskim emitovanjem: RTK1, TV 21, TV Koha Vision, TV Puls, TV Besa, TV Vali, TV Mir, TV Most, TV Herc, TV Festina, TV Liria, TV Prizreni, TV Dukađini, TV Siri Vision, TV Mitrovica i TV Tema;
- Pet (5) PAMU-ova sa emitovanjem preko OD-i: RTK2, Klan Kosova, TE7, Kanal 10 i ATV.

Tri PAMU-i sa lokalnim/regionalnim zemaljskim emitovanjem: TV Iliria, TV Opinion i TV Zoom nisu uključene u praćenju zbog nedostatka snimanja njihovog signala zbog neemitovanja sa njihove strane.

- 2) maja i obuhvaćeni je četiri (4) PAMU-a sa tematskim sadržajem (muzikom) koje funkcionišu preko OD-e: ON TV, Zico TV, MTV Kosova i First Channel.
- 3) juna/jula i obuhvaćeno je pet (5) PAMU-a sa opštim sadržajem za koje je utvrđeno kršenje tokom meseca april:
 - Tri (3) PAMU-a sa nacionalnim zemaljskim emitovanjem: TV Koha Vision, TV Vali i TV Mir.
 - Dva (2) PAMU-a sa emitovanjem preko OD-e: Klan Kosova i Kanal 10.
- 4) jula i obuhvaćeno je četiri (4) PAMU-a sa tematskim sadržajem (muzikom) za koje je utvrđeno kršenje tokom meseca maja: ON TV, Zico TV, MTV Kosova i First Channe.

III. Pronađeni prekršaji

Na osnovu praćenja, primećeno je da su tokom perioda praćenja PAMU-i postupale u suprotnosti sa:

- Uredbom NKM-a-2013/01 o zaštiti dece i maloletnike u audio-vizuelnim medijskim uslugama, uglavnom tokom emitovanja programa sa štetnim sadržajem van predviđenog vremena i ne upozoravajući, kategorizujući i proprativši ove sadržaje odgovarajućim znacima ovih sadržaja; i
- Etičkim Kodeksom za Pružaoce Medijskih Usluga u Republici Kosovo, u vezi sa jezikom koji se koristi u programskom sadržaju.

Utvrđeni i drugi prekršaji koji se odnose na:

- Zaštitu identiteta i poštovanje dostojanstva dece i maloletnika u programima u dva slučaja, suprotno Etičkom kodeksu i Uredbi o zaštiti dece i maloletnika u audio-vizuelnim medijskim uslugama; i
- Postavljanju produkata u dečijim programima u jednom slučaju i reklamiranje prodaje oružja, u suprotnosti sa Uredbom o audiovizuelnim komercijalnim komunikacijama.

Praćenje PAMU-ova sa opštim sadržajem tokom aprila 2022

Na osnovu tro-dnevnog praćenja od 00:00-24:00 časova nasumično odabranih, programskih sadržaja emitovanih tokom aprila meseca u dvadeset i jedan (21) PAMU-a opšteg karaktera, u skladu sa podzakonskim aktima NKM-a, odnosno sa zakonskim odredbama za zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim uslugama, delovalo je šesnaest (16) PAMU-ova: RTK1, RTK2, TV 21, TV Puls, TV Besa, TV Most, TV Herc, TV Festina, TV Liria, TV Prizreni, TV Dukagjini, TV Siri Vision, TV Mitrovica, TV Tema, TE7 i ATV.

Dok je, kršeći podzakonske akte u vezi sa odredbama koje se odnose na zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim servisima, utvrđeno kršenje pet (5) PAMU-a: TV Koha Vision, TV Vali, TV Mir, Klan Kosova i Kanal 10.

RTK1 – u periodu praćenja dana 9, 11. i 13. aprila 2022. godine, utvrđeno je da je ovaj PAMU postupio u skladu sa zakonskim odredbama koje se odnose na zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim servisima.

RTK2 – u periodu praćenja dana 15., 17. i 19. aprila 2022. godine, utvrđeno je da je ovaj PAMU postupio u skladu sa zakonskim odredbama koje se odnose na zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim servisima.

TV 21 - u periodu praćenja dana 09, 11. i 13. aprila 2022. godine, utvrđeno je da je ovaj PAMU postupio u skladu sa zakonskim odredbama koje se odnose na zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim servisima.

TV Puls – u periodu praćenja dana 9, 11. i 13. aprila 2022. godine, utvrđeno je da je ovaj PAMU postupio u skladu sa zakonskim odredbama koje se odnose na zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim servisima.

TV Besa – u periodu praćenja dana 09, 11. i 13. aprila 2022. godine utvrđeno je da je ovaj PAMU postupio u skladu sa zakonskim odredbama koje se odnose na zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim servisima.

TV Most – u periodu praćenja dana 15., 20. i 23. aprila 2022. godine, utvrđeno je da je ovaj PAMU postupio u skladu sa zakonskim odredbama koje se odnose na zaštitu djece i maloljetnika u audiovizuelnim medijskim servisima.

TV Herc – u periodu praćenja dana 14., 15. i 16. aprila 2022. godine utvrđeno je da je ovaj PAMU postupio u skladu sa zakonskim odredbama koje se odnose na zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim servisima.

TV Festina – u periodu praćenja dana 9, 12. i 13. aprila 2022. godine, utvrđeno je da je ovaj PAMU postupio u skladu sa zakonskim odredbama koje se odnose na zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim servisima.

TV Liria – u periodu praćenja dana 9, 11. i 13. aprila 2022. godine, utvrđeno je da je ovaj PAMU postupio u skladu sa zakonskim odredbama koje se odnose na zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim servisima.

TV Prizreni – u periodu praćenja dana 26, 27. i 30. aprila 2022. godine, utvrđeno je da je ovaj PAMU postupio u skladu sa zakonskim odredbama koje se odnose na zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim servisima.

TV Dukadžini – u periodu praćenja dana 9, 11. i 13. aprila 2022. godine, utvrđeno je da je ovaj PAMU postupio u skladu sa zakonskim odredbama koje se odnose na zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim servisima.

TV Siri Vision – u periodu praćenja dana 9, 11. i 13. aprila 2022. godine utvrđeno je da je ovaj PAMU postupio u skladu sa zakonskim odredbama koje se odnose na zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim servisima.

TV Mitrovica – u periodu praćenja dana 9, 11. i 13. aprila 2022. godine, utvrđeno je da je ovaj PAMU postupio u skladu sa zakonskim odredbama koje se odnose na zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim servisima.

Televizija Tema – u periodu praćenja dana 9, 11. i 13. aprila 2022. godine, utvrđeno je da je ovaj PAMU postupio u skladu sa zakonskim odredbama koje se odnose na zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim servisima.

TE7 – u periodu praćenja dana 09., 11. i 13. aprila 2022. godine, utvrđeno je da je ovaj PAMU postupio u skladu sa zakonskim odredbama koje se odnose na zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim uslugama.

ATV – u periodu praćenja dana 09, 12. i 13. aprila 2022. godine utvrđeno je da je ovaj PAMU postupio u skladu sa zakonskim odredbama koje se odnose na zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim servisima.

KTV – u periodu praćenja dana 09., 11. i 13. aprila 2022. godine uočena je povreda Uredbe o zaštiti dece i maloletnika i to člana 3. stav 3. i člana 6. stav 2. zbog neupozoravanja na seriju sa štetnim programskim sadržajem za decu i maloletnike i njeno emitovanje van vremena predviđenog Uredbom.

TV Vali - u periodu praćenja dana 09, 11. i 13. aprila 2022. godine utvrđen je prekršaj u vezi sa nepratećim odgovarajućim znakom igranim filmovima sa štetnim programskim sadržajem za decu i maloletnike kao što je predviđeno članom 3 stav 3 Uredbe o zaštiti dece i maloletnika.

A što se tiče Uredbe o komercijalnim audiovizuelnim komunikacijama, u toku emitovanja televizijskog reklamiranja prodajnog mesta oružja i streljane utvrđen je prekršaj, suprotno članu 8. stav 1.

TV Mir - u periodu praćenja dana 9, 11. i 13. aprila 2022. godine utvrđeni su prekršaji u vezi sa nekategorizacijom, upozorenjem i propraćenjem odgovarajućim znakom serija i igranih filmova sa štetnim programskim sadržajem za decu i maloletnike, kao što je predviđeno članom 3, stav 1 i 3. i članom 7. stav 1., 2. i 3 Uredbe o zaštiti dece i maloletnika, kao i njihovo prenošenje van predviđenog roka prema članu 6. stav 2. i 3. ove Uredbe.

Klan Kosova – u periodu praćenja dana 9, 12. i 14. aprila 2022. godine utvrđeni su prekršaji u vezi sa nekategorizacijom, upozorenjem i propraćenjem odgovarajućim znakom serija i jednog igranog filma sa štetnim programskim sadržajem za decu i maloletnike, kao što je predviđeno članom 7. stav 1. Uredbe o zaštiti dece i maloletnika, kao i njihovo prenošenje van predviđenog vremena u skladu sa članom 6. stav 2. ove uredbe.

U nekim slučajevima, serije su praćene piktogramima drugačijim od onih definisanih u Uredbi.

Takođe, u periodu praćenja, uočen je prekršaj i prilikom emitovanja dečijeg programa u kojem je bilo plasiranja proizvoda, suprotno članu 15. stav 2. tačka 2.2. Uredbe o komercijalnim audiovizuelnim komunikacijama.

Kanal 10 – u periodu praćenja dana 09, 12. i 14. aprila 2022. godine utvrđeni su prekršaji u vezi sa nekategorizacijom, upozorenjem i propraćenjem odgovarajućim znakom igranih filmova sa štetnim programskim sadržajem za decu i maloletnike, kao što je predviđeno članom 3, stav 3. Uredbe o zaštiti dece i maloletnika, kao i povreda iz člana 7. stav 1. zbog upotrebe piktograma drugačijih od onih definisanih u Uredbi.

Praćenje PAMU--ova sa tematskim karakterom tokom maja 2022

Na osnovu tro dnevnog praćenja od 07:00-24:00 nasumično odabranih, programskih sadržaja emitovanih tokom meseca maja u četiri (4) PAMU-ova sa tematskim karakterom (muzika): ON TV, Zico TV, MTV Kosova i First Channel, utvrđeno je da su sve ove PAMU-e postupile suprotno zakonskim odredbama, predviđena za zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim uslugama.

U periodu praćenja dana 26, 27. i 28. maja 2022. godine, ove PAMU-e su postupile u suprotnosti sa:

- Uredbom o zaštiti dece i maloletnika u medijskim uslugama(servisima), odnosno članom 3. stav 1., zbog prenosa programskih sadržaja (muzičkih spotova).) sa štetnim sadržajem za decu i maloletnike van vremena i uslova predviđenih ovom uredbom. Ovi video klipovi su sadržali scene nasilja, straha, erotike, upotrebe narkotika, upotrebe oružja, vulgarnog i uvredljivog jezika; i
- Etičkim kodeksom pružalaca medijskih usluga, odnosno članom 4. stav 1. emitujućim programski sadržaj (muzičkih video spotova) van vremenskog ograničenja, koji je sadržao vulgaran i uvredljiv jezik. Na PAMU-u First Channel, vulgaran i uvredljiv jezik je takođe korišćen i prilikom emitovanja nekih zabavnih emisija.

Praćenje PAMU-ova sa opštim karakterom tokom juna-jula 2022

Na osnovu tro dnevnog praćenja od 00:00-24:00 nasumično odabranih, programskih sadržaja emitovanih tokom juna-jula u pet (5) PAMU-a opšteg karaktera: TV Koha Vision, TV Vali, TV Mir , Klan Kosova i Kanal 10, utvrđeno je da su sve ove PAMU-e postupile suprotno zakonskim odredbama predviđenim za zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim servisima.

KTV - u periodu praćenja dana 26, 27. i 28. juna 2022. godine primećeni su prekršaji u vezi sa Uredbom o zaštiti dece i maloletnika odnosno člana 3. stav 3. i člana 6. stav 2. zbog neupozorenja, kategorizacije i praćenjem odgovarajućim znakom serije sa štetnim sadržajem za decu i maloletnike i njeno prenošenje van vremena predviđenog Uredbom.

Dok, zbog narušavanja privatnosti dece i otkrivanja njihovog identiteta kroz vizuelnu prezentaciju njihovih lica, tokom emitovanja programa u vezi sa centrom koji pruža usluge za decu i maloletnike sa smetnjama u govoru, sluhu, sindromom Daun, autizmom, sa kasnim razvojem i sl., ovaj PAMU je utvrđen povredom člana 4. stav 1. Uredbe o zaštiti dece i maloletnika i člana 9. stav 1. Etičkog kodeksa KNKM-a-2016/03 za Pružaoce medijskih usluga u Republici Kosovo.

TV Vali – u periodu praćenja dana 26, 27. i 28. juna 2022. godine utvrđen je prekršaj samo u smislu Uredbe o komercijalnim audio-vizuelnim komunikacijama, prilikom emitovanja televizijskog oglašavanja prodajnog mesta oružja i strelišta, suprotno članu 8. stav 1.

TV Mir – u periodu praćenja dana 24, 26. i 27. juna 2022. godine utvrđen je prekršaj samo prilikom emitovanja jedne serije sa štetnim sadržajima za decu i maloletnike, koja nije bila upozorena, kategorisana i praćena odgovarajućim znakom, kao što je definisano članom 3. stav 1. i 3. i članom 7. Uredbe o zaštiti dece i maloletnika. Ova serija je emitovana i van vremena predviđenog članom 6. stav 2. ove uredbe.

Klan Kosova - u periodu praćenja dana 25, 26. i 27. juna 2022. godine utvrđene su povrede Uredbe o zaštiti dece i maloletnika, odnosno člana 6. stav 2. i člana 7. zbog emitovanja serijala sa sadržajem štetno za decu i maloletnike van predviđenog vremena i korišćenja piktograma koji se razlikuju od onih definisanih u Uredbi.

Kanal 10 – u periodu praćenja dana 3., 4. i 5. jula 2022. godine utvrđen je prekršaj samo prilikom emitovanja dokumentarnog filma sa štetnim sadržajem za decu i maloletnike, u kom slučaju ovaj program nije upozoren, praćen i kategorisan prema članu 3. stav 3. Uredbe o zaštiti dece i maloletnika. Takođe, u ovo emisiji je predstavljeno lice jednog deteta žrtve rata, odnosno otkrivanje identiteta jednog deteta žrtve, suprotno članu 4. stav 2. ove Uredbe. Ovaj program je emitovan i van vremena predviđenog članom 6. stav 2. ove Uredbe.

Praćenje PAMU-ova sa tematskim karakterom tokom jula 2022. godine

Na osnovu tro dnevnog praćenja od 07:00 do 24:00 časova, nasumično odabranih programskih sadržaja emitovanih tokom jula meseca u PAMU-ima sa tematskim karakterom (muzika), ustanovljeno je da su PAMU-ovi: Zico TV , ON TV i First Channel postupili u skladu sa zakonskim odredbama predviđena za zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim servisima, dok je samo za PAMU MTV Kosova utvrđeno da je prekršio.

ZIKO TV – u periodu praćenja dana 3, 4. i 5. jula 2022. godine, utvrđeno je da je ovaj PAMU postupio u skladu sa zakonskim odredbama koje se odnose na zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim servisima.

ON TV – u periodu praćenja dana 3, 4. i 5. jula 2022. godine utvrđeno je da je ovaj PAMU postupio u skladu sa zakonskim odredbama koje se odnose na zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim servisima.

First Channel – u periodu praćenja dana 13, 15. i 16. jula 2022. godine, utvrđeno je da je ovaj PAMU postupio u skladu sa zakonskim odredbama koje se odnose na zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim servisima.

MTV Kosovo - u periodu praćenja dana 3, 4. i 5. jula 2022. godine, ovaj PAMU je postupio u suprotnosti sa:

- Uredbom o zaštiti dece i maloletnika u medijskim uslugama, odnosno članom 3. stav 1., zbog emitovanja programskih sadržaja (muzički video spotovi) sa štetnim sadržajem za decu i maloletnike van vremena i uslova predviđenih ovom Uredbom. Ovi video-klipovi su sadržali erotske scene, vulgaran i uvredljiv jezik.
- Etičkim kodeksom za pružaoce medijskih usluga, odnosno članom 4. stav 1. emitovanjem programskih sadržaja (muzičkih video klipova) van vremenskog ograničenja, u kojima je bilo vulgarnog i uvredljivog jezika.

IV. Nalazi iz praćenja

Najčešći prekršaji identifikovani tokom praćenja uglavnom su se odnosili na opšta ograničenja i obaveze pružalaca audiovizuelnih medijskih usluga predviđenih Uredbom o zaštiti dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim uslugama, kao što su:

- neupozorenje akustičnim ili tekstualnim signalom pre početka i nakon prekida programa sa štetnim sadržajima za decu i maloletnike;
- nekategorizacija programskih sadržaja sa štetnim sadržajima za decu i maloletnike;
- nekorišćenje sa odgovarajućim znacima, programskih sadržaja sa štetnim sadržajem za decu i maloletnike ili korišćenje piktograma ili korišćenje piktograma drugačijih od onih koji su predviđeni; i
- emitovanje programa određenih kategorija van predviđenog vremena (termina) prema Uredbi.

Primećena su i dva prekršaja u pogledu zaštite identiteta i poštovanja dostojanstva dece i maloletnika u programima, u suprotnosti sa članom 4. Uredbe o zaštiti dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim servisima i članu 9. stav 1. Etičkog kodeksa za pružaoce medijskih usluga.

Dok, što se tiče Uredbe o komercijalnim audio-vizuelnim komunikacijama, utvrđeni su prekršaji u pogledu:

- korišćenja komercijalnog komunikacionog oblika stavljanja produkata u dečijim emisijama, u suprotnosti sa članom 15. stav 2. tačka 2.2; i
- emitovanja televizijskog oglašavanja prodajnog mesta oružja i strelišta, u suprotnosti sa članom 8. stav 1.

Prema Uredbi o zaštiti dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim uslugama, predviđeno je da:

Član 3. stav 1: *“Audio-vizuelni Medijski Servisi neće emitovati programe sa štetnim sadržajem za decu, osim u vremenu i uslovima definisanim ovim propisom”.*

Član 3. stav 3: *“Audio-vizuelni medijski servisi koji emituju radio/TV programe sa štetnim sadržajima za decu, dužni su da na te programe upozoravaju akustičnim (zvučnim) ili tekstualnim signalom i da ih identifikuju odgovarajućim vizuelnim simbolom sve vreme njihovog trajanja, prema kategorizaciji programa utvrđenim ovom uredbom”.*

Član 4, stav 1: *“Mora se posvetiti dužna pažnja dostojanstvu dece i maloletnika koji su deo ili su obuhvaćeni u programe. Ovo pravilo se mora primeniti bez obzira na svaom pristanku koji se daje od strane roditelja, staratelja ili bilo koje druge osobe starije od osamnaest godina koja zastupa maloletnika”.*

Član 4. stav 2: *“Neće biti dozvoljeno objavljivanje informacija koje otkrivaju identitet deteta do 18 godina koje je umešano u slučajeve bilo koje vrste nasilja, bez obzira na status deteta, kao*

svedoka, žrtve ili izvršioca (autora) zločina, ili u slučajevima pokušaja samoubistva, kao i iznošenje detalja o porodičnim pitanjima ili privatnom životu deteta”.

Član 5. stav 2: *“U drugu kategoriju spadaju programi koji se ne preporučuju deci mlađoj od 10 godina i za koje je neophodno prisustvo roditelja ili staratelja. Ova kategorija se odnosi na programe koji sadrže bilo kakve scene nasilja ili straha. Emitovanje ovih programa mora biti upozoreno i praćeno odgovarajućim znakom”.*

Član 5, stav 3: *“U treću kategoriju spadaju programi koji sadrže scene nasilja i straha, kao i erotske sadržaje, koji se relativno često ponavljaju. Ovi štetni programski sadržaji se ne preporučuje deci mlađoj od 14 godina. Za programe treće kategorije neophodno je prisustvo roditelja ili staratelja. Emitovanje ovih programa mora biti upozoreno i praćeno odgovarajućim znakom”.*

Član 6. stav 2.: *Emitovanje programa koji pripadaju druge kategorije može se vršiti od 15 do 06 časova.*

Član 6. stav 3: *Emitovanje programa koji pripadaju treće kategorije može se vršiti od 22 do 06 časova”.*

Član 7. stav 1: *“Subjekti emitovanja će koristiti piktograme date u Prilogu 1. ove Uredbe”.*

Član 7. stav 2: *“Znakovi upozorenja za kategorije definisane ovim članom obavezni su za sve programe definisane članom 5.*

Član 7. stav 3: *“Pre početka programa i nakon svakog prekida programa, daje se usmeno i zvučno upozorenje.*

Pre početka programa, na TV-u se prikazuje znak upozorenja, koji predstavlja kombinaciju tekstualnog, verbalnog, akustičnog i vizuelnog upozorenja u trajanju od 10 sekundi i pokriva najmanje ¼ vidljivog dela ekran. Formulacija pismenog/tekstualnog upozorenja biće: „Program u nastavku nije pogodan za decu i maloletnike”.

Tokom televizijskog programa, u uglu ekrana se prikazuje samo vizuelni deo znaka, minimalnih dimenzija 1/48 a maksimalnih 1/32”.

Dok, prema Etičkom kodeksu za pružaoce medijskih usluga u Republici Kosovo, utvrđeno je da:

Član 4, stav 1: *“PAMU ne sme da emituje nikakav materijal koji sadrži vulgaran i uvredljiv jezik pre vremenskog ograničenja (od 24:00 do 05:00 časova”.*

Član 9, stav 1: *“Pravo na privatnost dece uvek se mora poštovati. Budući da im nepotreban publicitet ili pogrešno etiketiranje može naštetiti, decu i maloletnike koji su žrtve zlostavljanja ili su u sukobu sa zakonom ne treba identifikovati, direktno ili indirektno. Ne treba emitovati nikakve informacije koje bi ih mogle identifikovati”.*

Na osnovu Uredbe o komercijalnim audiovizuelnim komunikacijama, predviđeno je da:

Član 8. stav 1: *“Zabranjeni su svi oblici komercijalnih komunikacija za cigarete i druge duvanske proizvode, oružje i municiju, pirotehnička sredstva i drogu”.*

Član 15. stav 2. tačka 2.2.: *“Postavljanje produkata će biti dozvoljeno: sportskim programima i lako zabavnim programima, osim programa za decu”*.

V. Zaključci i preporuke

Na osnovu podataka i rezultata praćenja, utvrđeno je da PAMU-i i dalje postupaju u suprotnosti sa podzakonskim aktima NKM-a, koji se odnose na zaštitu dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim uslugama, odnosno sa utvrđenim zakonskim odredbama u:

- Uredbi NKM-a 2013/01 za zaštitu dece i maloletnika u audio-vizuelnim medijskim uslugama;
- Etičkom kodeksu KNKM-a-2016/03 za pružaoce medijskih usluga u Republici Kosovo; i
- Uredbi NKM-a 2017/07 o komercijalnim audiovizuelnim komunikacijama.

Nezavisna Komisija za Medije preporučuje svojim nosiocima licenci:

- da postupaju u skladu sa važećom zakonodavstvom, u smislu poštovanja i preduzimanja mera zaštite dece i maloletnika od štetnih programskih sadržaja, posebno zaštite identiteta i poštovanja dostojanstva dece i maloletnika u programskom sadržaju;
- da primenjuju samoregulirajuće standarde PRAKTIČNog Kodeksa u skladu sa Uredbom o zaštiti dece i maloletnika u audio-vizuelnim medijskim uslugama NKM2013/01;
- da obrate pažnju na način kategorizacije programa štetnim sadržajem, vremenom njihovog emitovanja kao i korišćenjem znakova i piktograma definisanih Uredbom o zaštiti dece i maloletnika u audiovizuelnim medijskim uslugama NKM-2013/01;
- da obrate pažnju na sadržaj jezika koji se koristi u programskim sadržajima; i
- da obrate pažnju na predviđene odredbe o zaštiti dece i maloletnika u Uredbi o komercijalnim audio-vizuelnim komunikacijama, što se tiče reklamiranja kroz postavljanje produkata u programima za decu.

NKM ostaje posvećena razvoju politika emitovanja koje se odnose na mere za sprečavanje adekvatnog identifikovanja i izbegavanje programa sa štetnim programskim sadržajem, uključujući pregled propisa koji se odnose na ovu oblast.

U skladu sa zakonskim mandatom, NKM će obezbediti da PAMU-i ozbiljno tretiraju važnost zaštite dece i maloletnika od sadržaja koji negativno utiču na njihov fizički, mentalni i moralni razvoj.

NEZAVISNA KOMISIJA ZA MEDIJE

Izveštaj je sastavljen od strane Departmana za praćenje i analizu, u okviru Izvršne kancelarije NKM-a, koju vodi zamenik glavnog Izvršnog Rukovodilaca g. Faruk Redžaj.

Izveštaju su doprineli:

Miranda Tafaršiku

Gentiana Hoti

Amela Redžović

Sanije Imeraj Zatrići

Ardiana Sejdiu Musmurati

Sebahate Hajredinaj

Fikrete Čočaj

Baškim Rečica

Objavljiivač:

Nezavisna komisija za medije

ul. Perandori Justinian Br. 124

10000 Priština

Kosovo

www.kpm-ks.org

jul 2021